

A.Rētzs: "Saskaņas centrs" varētu pārgrupēties ar "Vienotības" partijām

23.10.2010.

Autors: Aksels Rētzs, vācu politologs.

Saeimas vēlēšanu rezultātam piemīt vairāki ievērojami aspekti. Pirmkārt, nekad nav bijis pārstāvēts tik maz sarakstu. Matemātiski tas ļauj izveidot koalīciju ar tikai diviem partneriem, turklāt pat trijās kombinācijās. Tomēr politikā matemātika ne vienmēr ir noteicošā.

Tāpat kā iepriekšējās vēlēšanās, arī šobrīd partijas orientējas uz etniski definētu vēlētāju kopumu, un tā saucamās krievu partijas līdz šim nav bijušas pie varas. Tajā pašā laikā Latvijas sabiedrība ir mainījusies – noslāņojusies. Lai gan, neapšaubāmi, etniskai piederībai ir liela nozīme un etniskā identitāte nav nekas noliedzams, tomēr nav veidojušās partijas, kas sniegtu skaidras atbildes uz sociāliem jautājumiem. Nav partijas, kas uzrunātu, piemēram, maznodrošinātos vēlētājus.

Šajā ziņā Latvija starp pārējām valstīm ar pusgadsimtu ilgušo komunistiskās partijas valdīšanas pieredzi nav izņēmums. No Igaunijas līdz Bulgārijai ir izplatīta negatīva attieksme pret sabiedrības noslāņošanu, kura padomju laikos tika noliegta. 90. gados, kad Austrumeiropas valstis atguva patstāvību, nebija sabiedrības nišas, kas varētu būt pamats sociāldemokrātisko, liberālo un konservatīvo partiju dibināšanai. To vietā Latvijā veidojās politiskie spēki ar prozaiskiem nosaukumiem – "Latvijas ceļš", "Jaunais laiks" vai arī "Saskaņas centrs". Kamēr tā saucamās krievu partijas reklamēja labākas attiecības ar Krieviju un prasīja piešķirt krievu valodai oficiālas valsts valodas statusu, latviešu partijas bija programmatiski līdzīgas un solīja praktiski visiem visu. Šīs partijas 20 gadus nepārtraukti pārgrupējās, sašķēlās un apvienojās, kamēr iedzīvotāju politiskā orientācija sekoja vairāk personālam nekā partijām, kuras pat reizēm grūti iegaumēt.

Vēlēšanu rezultāts tagad, krīzes laikā, liecina, ka vēlētāji vēlas redzēt jaunas sejas politikā un pie varas. Protams, "Vienotība" tikai daļēji uzskatāma par jaunu spēku, kamēr "Saskaņas centrs" arī nav jauns, bet vienkārši bijis opozīcijā.

Bet arī veciem, ilgi pie varas bijušiem politiskiem spēkiem, kas pārvarēja 5% barjeru, vēlētāji ar svītrojumiem mainīja personālu. Lai arī šķietami notikušas izmaiņas, 10.

Saeimas sasaukums vāji atspoguļo sabiedrības struktūru. Tāpēc arī sarunas par koalīcijas izveidi brīžiem ir pretrunīgas.

Jau vēlēšanu naktī ZZS līderis Augusts Brigmanis uzskatīja par loģisku, ka līdzšinējā koalīcija turpinās strādāt, lai gan vairākums būtu arī "Vienotībai" un ZZS, bez "VL"/"TB"/LNNK. Šādai valdībai būtu 55 no 100 deputātiem Saeimā, kas ir samērā neliels pārsvars pār opozīciju uz nemierīgās partiju sistēmas fona.

Kā iespēja minēta arī koalīcija, ko ZZS premjera kandidāts Aivars Lembergs veidotu kopā ar "PLL" un kas matemātiski nebūtu iespējama bez "SC". Šim pieņēmumam par iemeslu ir iepriekšējie strīdi starp "Jauno laiku" un agrākajām varas partijām.

Vēl iespējamā "lielā koalīcija" – "Vienotība" un "SC". Jaunums šai kombinācijai būtu izveidot valdību bez Lemberga, Šķēles un Šlesera. Pēc vēlēšanām daži "Vienotības" politiķi par to ieminējās. Lielākais šķērslis, iespējams, pat nebūtu pretenzijas "Vienotības" deputātu vidū. Grūtāk varētu būt paskaidrot šo soli lielai daļai latviešu vēlētāju, kuru vidū joprojām pastāv lielas šaubas un aizdomas pret krievu politiskiem spēkiem.

Nenoliedzami, 20 gadus Latvijā valdījušas partijas un politiķi, kuriem valsts un visas sabiedrības intereses nebija uzmanības centrā, bet valdības strādāja drīzāk šaura loka interesēs. Tagad vēlētāji balsojuši par elites maiņu. Tas dod iespēju izveidot valdību, kura varētu uzņemties atbildību par pagriezieniem noteiktās sfērās.

Vēl viens nopietns jautājums Latvijā, kam latviešu partijas lielākoties nav pievērsušas lielu uzmanību, ir integrācija. Latvija tomēr vienmēr ir bijusi valsts ar daudznacionālu sabiedrību. No šī viedokļa "SC" iesaistīšana koalīcijā varētu veicināt krievu iedzīvotāju identifikāciju ar Latviju un uzlabot attiecības ar Krieviju.

Pēc šādiem apsvērumiem "lielās koalīcijas" izveidei ir savi argumenti un politiskā attīstība nedrīkstētu apstāties. Iespējams, šādā veidā "SC" kļūtu par partiju, kura pēc viena mērķa sasniegšanas – krievvalodīgo iesaistīšanas valsts dzīvē – pārgrupētos ar "Vienotības" partijām un izveidotu Latvijas sabiedrības struktūrai atbilstošāko partiju sistēmu.

Tomēr, ja bailes no "Saskaņas centra" iesaistīšanas izradītos pamatotas, tad jebkurā brīdī "Vienotība" var meklēt sev jaunus partnerus. Un nedrīkst arī aizmirst, ka 10. Saeimas sasaukumā stājas spēkā iespēja, ka tauta referendumā var atlaist parlamentu.